

ДОПОВІДЬ

(20.12.13 р.)

Доброго дня шановні колеги!

По-перше, хочу подякувати, що знайшли час зібратися разом з нами – науковцями для проведення семінару й надали мені можливість виступити на такому поважному зібранні.

Важливим напрямом управління розвитком ПТО в ринкових умовах є економічні аспекти такого управління, яким з нашої точки зору, приділяється недостатньо уваги, мається на увазі:

- недостатність проведених маркетингових досліджень та наданих рекомендацій щодо реальних кроків наближення двох ринків: ринку праці та ринку освітніх послуг ПТО, а також методики прогнозування їх розвитку;
- недосконалість розроблених механізмів інтегрування ПТО у регіональний економічний простір як елементу єдиного економічного комплексу;
- необхідність пошуку інструментів залучення інвестиційних коштів в ПТО, у т.ч. отриманих із джерел альтернативних бюджетному фінансуванню;

Перед тим як робити висновки та надавати рекомендації щодо шляхів підвищення економічної ефективності розвитку ПТО вважаємо за необхідне ознайомити присутніх з результатами проведених лабораторією управління ПТО досліджень щодо впливу ринкових трансформацій на функціонування системи професійно-технічної освіти. Дослідження проведено на підставі аналізу статистичних даних Державної служби статистики, Департаменту професійно-технічної освіти Міністерства освіти та науки України, Інституту стратегічних досліджень та міжнародного Фонду «Ефективне управління». (*«Звіту про конкурентоспроможність регіонів України у 2012 році»*).

Слайд 2. Табл. 1.

Необхідно зазначити, що починаючи з 2000 р. питома вага витрат на галузь освіти в загальному бюджеті країни постійно зростала й у 2012 р. досягла майже 21 %, у той час як на фінансування безпосередньо системи ПТО витрачається трохи більше 1% бюджетних коштів. За означений період суттєво (майже у 2 рази) зросли також витрати ВВП на розвиток освіти і становили у 2012 більше 7% від його розміру, у той час як з 2005 р. питома вага витрат ВВП на розвиток ПТО не змінилася і становить менше 1%.

Це є однією із суттєвих причин неможливості для більшості ПТНЗ оновлення МТБ, інноваційного розвитку ПТНЗ, матеріального заохочення співробітників системи ПТО тощо.

Слайд 2. Рис. 1.

Що, у свою чергу, привело до поступової зміни пропорцій між кількістю осіб, які навчалися у ПТНЗ та ВНЗ III IV рівнів акредитації протягом останніх 20 років. Окрім того, до зменшення кількості ПТНЗ.

Слайд 3. Рис. 2.

Співвідношення кількості наявних ПТНЗ та випускників 9 класів, які продовжують навчання в цих навчальних закладах у регіональному розрізі наведено на рис. 2. Питома вага випускників, які обирають робітничу професію певною мірою відрізняється за регіонами, але коливається у межах 20% від усієї кількості випускників. На діаграмі видно значні диспропорції між кількістю ПТНЗ та вступниками у Донецькій, Дніпропетровській, Луганській та Харківській областях. **Київська область** характеризується середніми значеннями цих показників та рівномірним співвідношенням.

Слайд 4. Рис. 3.

Відомо, що робітничі професії серед молоді не є надто престижними, разом з тим за офіційною статистикою попит на ринку праці на них самий високий. Незважаючи на те, що за останні 10 років у структурі попиту ринку праці робітничі професії «здали» 20 позицій (з 64 до 45 %), тим не менше продовжують лідирувати. Разом з тим, зріс попит на працівників, які не

мають належної кваліфікації, тобто які готуватимуться роботодавцями за кілька місяців «з нуля».

Слайд 5. Рис. 4.

Аналіз потреби підприємств у працівниках у 2011-2012 рр. за основними видами економічної діяльності підтверджує наявність найбільшої кількості вакансій на підприємствах саме промислової галузі.

Слайд 5. Табл. 2.

Якщо проаналізувати динаміку безробіття за рівнем освіти, то за останні 4 роки, на жаль, її показники не на користь ПТО: найвищий рівень безробіття зафіксовано серед пошукувачів, які мають професійно-технічну освіту і цей показник продовжує зростати (з 33,7% у 2009 р. до 35,1 % у 2012).

Слайд 6. Рис. 5.

З іншого боку, відповідно до, знову ж таки, офіційних статистичних даних, основний показник ефективності роботи ПТНЗ – рівень працевлаштування випускників за отриманими професіями, є досить високий (84 % у середньому по країні у 2012 р. у **Київській області** вище середнього – 91% - 5 місце у рейтингу серед 27 регіонів). Отже, високий рівень безробіття серед осіб, які мають професійно-технічну освіту на наш погляд пояснюється тим, що:

- серед пошукувачів роботи чимало людей дорослих, чийі знання, вміння та навички є застарілими й такі особи потребують підвищення рівня кваліфікації;
- Протягом 2-3 років після працевлаштування колишні випускники ПТНЗ звільняються з роботи через низький рівень оплати праці та важкі умови праці.

Слайд 7. Рис. 6.

Випуск та працевлаштування учнів (слухачів) ПТНЗ у цілому по Україні за основними галузями економіки відображено на рис. 5. Найбільша кількість випускників ПТНЗ влаштовується на роботу за професіями тих

галузей, які пропонують більшу кількість вакансій – це промисловість та торгівля.

Однак, умови функціонування ПТНЗ у регіонах України не є однаковими внаслідок різних напрямів соціально-економічного розвитку, різних природно-кліматичних умов, ментальності тощо. Так, **Київська область** за показниками, що засвідчують рівень розвитку професійної підготовки, яку здійснюють підприємства, займає невисокі позиції (за рівнем витрат підприємств на підвищення кваліфікації персоналу – 16 місце). За рівнем ефективності ринку праці область займає 12 позицію рейтингу серед 27 регіонів. Водночас, за ефективністю функціонування ПТО (процентом працевлаштованих за спеціальністю випускників ПТНЗ) – високе 5 місце рейтингу.

Державні ПТНЗ по суті, є закладами, які знаходяться на бюджетному фінансуванні, що означає сувору регламентацію роботи та певну обмеженість у прийнятті керівниками самостійних економічних рішень. Тому в **Київській області** й в інших регіонах країни показники економічного регіонального розвитку і показники ефективності роботи ПТНЗ майже не співпадають, що свідчить про низьку інтегрованість ПТНЗ у регіональну економічну систему. Вважаємо цю ситуацію необґрунтованою, адже саме система ПТО призначена для забезпечення підприємств регіону важливим ресурсом – кваліфікованими робітниками.

Звичайно, інтегрування системи ПТО в умови ринкової економіки залежить від державної підтримки цього процесу, але, в першу чергу, від ефективності менеджменту, налагодженню маркетингової роботи усередині ПТНЗ. Вважаємо, що проведення цієї роботи необхідно розпочинати із складання бізнес-плану діяльності ПТНЗ. Звичайно, кожний навчальний заклад має власну специфіку, але у якості загального макету пропонується застосовувати таку структуру бізнес-плану ПТНЗ:

слайд 8. Табл. 3.

Основні його розділи це:

I. Титульний лист:

II. План надання послуг:

III. План маркетингу:

IV. Виробнича програма:

V. Організаційний план:

VI. Фінансовий план:

Складання бізнес-плану та організація маркетингової роботи у НЗ потребує від співробітників та, особливо, керівника ПТНЗ, постійного підвищення рівня правової та економічної компетентності. Лабораторією управління ПТО розроблено навчально-методичні посібники, які містять тестові завдання щодо основ правових та економічних знань які, сподіваємося, стануть допомогою для керівників ПТНЗ при здійсненні економічної самоосвіти та самоконтролю економічних знань.

Дякую за увагу.